

Grecs a l'Empordà

Manuel Brunet

Manuel Brunet precisà el moment cultural en què va escriure aquest llibre: “En aquella època era moda i feia bonic dir ‘Catalunya és Grècia’”. Era, certament, una hipèrbole que al·ludia, però, a dos fets reals. Primer, a la presència dels grecs a Empúries (VI aC) que, amb la descoberta (1909) d’una estàtua d’Esculapi, adquirí notorietat. I, segon, que el Noucentisme –per raons estètiques i polítiques– potenció l’arrel clàssica de Catalunya conscient que Grècia era el paradigma de la civilització i que no tenia gaire a veure amb els carpetove-tònics. Ens convenia. En conseqüència, en la literatura i l’art, els nostres vilatans es transformaren, com diu Josep Pla, en individus “eixorivits i dutxats” com els d’Obiols o Carner. Brunet, però, creia que si això s’exagerava podia “esvalotar tot l’Olimp de tant riure” i, amb el seu *Desembarcament*, ho volgué ridiculitzar. Però no ho aconseguí del tot perquè els seus grecs no tenien res de ridículs. Justament perquè no anaven disfressats.

El text és una narració que resse-gueix, cronològicament, el que succeí a l’Empordà des que hi desembarcaren uns vaixells grecs fins que els seus tripulants aconseguiren integrar-se al seu nou país. I ho narra des de la perspectiva d’un empordanès que sent parlar els novin-guts amb “unes paraules estranyes, talment com renecs”. Els que arriben no vesteixen clàmides ni traginen llibres, i els que els reben no són uns pagesos que els ofereixin garlandes amb el gest submís dels bons salvatges. Ni el mar té la gran-desa èpica que es podria esperar, sinó que té l’aspecte “d’un llit desfet sobre el qual els dofins saltaven com uns idiotes”, ni el capità de la nau hi arriba amb una llicenciatura de l’Acadèmia platònica sinó instruït amb “tota la ciència dels bordells, els daus, els ports i les presons”. Però és que els grecs no venien a fer classes sinó a comerciar amb “teixits, armes, sandàlies,

joies i amulets”, i els autòctons reaccio-nen, inicialment, amb ganes de “trabucar els forasters i la fireta als peixos”. Però això és només l’*atrezzo* i un *atrezzo* desmitifi-cador, cal dir-ho, molt divertit. Però no és l’essencial.

L’essencial són tres coses. Primer, que els locals aprenen algunes coses dels forasters: a utilitzar la ceràmica grega i a negociar: “una de les noies explicà que a Roses no hi faria de mal veure una botiga de firaire [...] El patró hi assentí i prometé a les parelles de posar-los una sucursal d’Empúries”. El sentit mercantil del catalans es desvetllava. Segon, els grecs, al seu torn, s’esforçaven a aprendre l’idioma dels indígenes (“en pocs dies s’establí en ferm un vocabulari molt estimable que [un grec] tingué l’acudit d’escriure a la paret [amb] l’equivalent en grec”. I, tercer, el més essencial, els grecs volgueren arrelar a l’Empordà. La darrera frase del llibre ho sintetitza: els grecs havien somiat i ara aconseguen “plantar negoci i arrels a l’Empordà”. Per a la Catalunya real, a l’Empordà es va fer el que calia: aprendre, acollir i integrar. Per això el relat acaba amb un nou –dis-cret, petit– mite: un grec es casa amb una empordanesa i tot fa preveure que seran feliços i que tindran família. No es pot demanar més.

Vuit editorials han publicat aques-ta obra des de la primera edició de 1925. Aquesta, l’ha prologada i vetllada Francesc Montero, que es doctorà amb una tesi sobre Brunet i que ha enriquit el volum amb l’esplèndid *L’Empordà i els empordanesos* també de Brunet. En el *Desembarcament* hi ha imatges inoblidables, especialment en la descripció del paisatge, però la prosa no té un ritme fluid, en part perquè l’entrebanca un lè-xic –marrecot, llefarut, gericó, godallols, etc.– que, per a un barceloní limitat, és de difícil digestió. En qualsevol cas, la prosa de Josep Pla s’enyora.

El meravellós desembarcament dels grecs a Empúries

MANUEL BRUNET

Diputació de Girona, 2014
116 pàgines, 13 euros